

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Мельничук Ірина,
кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології
Маріупольський державний університет;
Харакон Наталя,
4 курс, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, денна форма навчання,
ОП «Філологія. Українська мова та література, редагування»
Маріупольський державний університет

ЖАНР ПОЕЗІЇ В ПРОЗІ У ТВОРЧОСТІ МИХАЙЛА ЯЦКІВА

На зламі XIX – XX століть особливе місце в українській літературі завдяки своєму вмінню гармонійно поєднувати елементи прози і поезії посідав Михайло Яцків. Леся Українка після виходу першої збірки Яцківа писала в листі до матері: *«Яцков тепер «наймодніший» з молодих белетристів в Галичині... Він пише досить нерівно, часом дуже гарно, часом тільки чудно, але таки частіше гарно»* [2, с. 48]. Будучи членом літературної групи «Молода муза», яка прагнула оновлення української художньої мови за принципом «мистецтво для мистецтва», Яцків орієнтувався як на українські народні традиції, так і на європейські літературні течії. Творчість «Молодої Музи» ґрунтувалася на спробах зрозуміти не раціональні аспекти буття, а його інтуїтивно-емоційну сутність.

Творчість Михайла Яцківа частково досліджувалася літературознавцями в контексті діяльності групи «Молода муза» та загальних тенденцій українського модернізму. Однак жанрова специфіка його поезій у прозі часто залишалася на периферії уваги. Наукові праці М. Рудницького, С. Павличко, О. Бігун висвітлюють особливості поезії в прозі як жанру, але приділяють обмежену увагу творчості Яцківа. Твори згадуються переважно фрагментарно, без їхнього глибокого аналізу. Дослідження цієї теми сприятиме розширенню знань про експерименти з формою та змістом у творчості Яцківа. Також важливим є осмислення емоційно-екзистенційної глибини його творів в аспекті сучасних інтерпретацій символізму та імпресіонізму.

Таким чином, дослідження жанру поезії в прозі у творчості Михайла Яцківа залишається актуальним і перспективним для розвитку літературознавства.

Мета дослідження – визначити специфіку жанру поезії в прозі у творчості Михайла Яцківа, з'ясувати художні особливості його творів, розкрити символіку та засоби вираження внутрішнього світу героїв. Дослідження також покликане проаналізувати, як автор інтерпретує основні теми модернізму: кохання, страждання, самотність, пошук сенсу буття.

У творах М. Яцківа знаходимо імпресіоністичну передачу миттєвих вражень, символічне осмислення дійсності, натуралістичні описи як от, наприклад, у творі «Глибінь», де описується хлопчик, який, граючись у річці, раптом усвідомлює безмежність простору навколо себе. Зоровий контакт із неосяжними просторами води та неба пробуджує в хлопчині екзистенційні страхи: *Схопився обіруч трави, аби не злетіти ні в одну, ні в другу глибінь* [1, с. 209]. Глибінь, як символ, поєднує в собі міфологічні та психологічні аспекти. З одного боку, вона уособлює первісний хаос, що передує впорядкованості. З іншого боку, символізує приховані, темні глибини людської психіки, що завжди цікавили модерністів. Таким чином, «Глибінь» Михайла Яцкова є мініатюрним, але надзвичайно змістовним твором, який досліджує складні питання людського існування.

Такою ж є і поезія в прозі «Думка», яка складається лише з семи рядків. У центрі – спогад ліричного героя про втрачене кохання: *«І ти, моя любко, спочила»* [1, с. 209]. Основна дія розгортається в його свідомості й пов'язана з внутрішніми переживаннями, викликаними розлукою. Останній жест любові – *«...біла ручка махнула прощання до мого берега...»* [1, с. 209] – закарбовується в пам'яті героя, як фінальна точка в їхніх стосунках. Ліричний герой символічно «бере» тугу коханої, ніби приймає її страждання як частину власного досвіду, який допоможе йому рухатися вперед. Плинний, медитативний ритм твору, подібний до хвиль, що залишаються після бурі, посилює відчуття безперервності життя, яке не зупиняється навіть після втрати.

Особливою є поезія в прозі «Дитяча грудь у скрипці», де зображується сцена сільського гуляння. У цьому творі Яцків не просто описує зовнішню ситуацію, а проєктує її через внутрішній стан героїв, використовуючи символічний образ скрипки. Яцків майстерно поєднує музику і плач в єдине ціле, створюючи моторошну картину: *«Він не може на це довше дивитися і плаче, зойкає на ціле горло, але цього ніхто не чує, бо його плач у скрипці»* [1, с. 210]. Тут світ дитинства переплітається з болем, самотністю і незрозумілою дорослою реальністю. Композиція тексту відповідає музичному мотиву: він починається тихо, з поступового пробудження звуків, досягає кульмінації в злитті плачу дитини зі скрипкою і завершується емоційним спадом.

До фольклору автор звертається в мініатюрі «Пегас»: міфічний кінь слугує не поету, а лицарю, який *«...не мав нікого, лиш коня вороного»* [1, с. 208], що є новаторським осмисленням класичних сюжетів. Автор порушує питання відданості, гідності, героїзму та смерті, показуючи, як обидва герої – людина і тварина – жертвують своїм життям заради вищих ідеалів: правди, свободи та вітчизни. **Кінь** не просто тварина, а духовний партнер лицаря: *«Карий хлипав коло лицаря, прощався з ним»* [1, с. 208]. Його сльози – надзвичайно

сильний символ, який вказує на те, що страждання і любов не є виключно людськими почуттями; це можна розглядати як персоніфікацію.

Ще одна поезія в прозі, де М.Яцків використовує прийом персоніфікації – «Смерека». Цей короткий твір вражає здатністю через простий образ дерева передати складні духовні й моральні дилеми людського життя. Смерека завжди сприймалася як символ стійкості та життєвої сили, її життя паралельне людському, з його труднощами та боротьбою за виживання: «...всі пробують її силу» [3, с. 51]. І «...має вона на собі багато старих і нових ран... Не раз вона так хитається, що ось-ось упаде. Але поки що вона купає у проміннях галузки і шепоче свої думи» [3, с. 51]. Дерево стає персоніфікованим мислителем, що втілює людську здатність до самопізнання та подолання життєвих випробувань. Для підсилення виразності у творі використана антитеза – деревині, яка «...здіймається до сонця» [3, с. 51] протиставляється «найменша пилінка», що падає до землі.

Серед ключових творів Яцківа особливо вирізняється «Доля молоденької музи». Твір має чітко визначену тричастинну структуру, що відображає етапи розвитку внутрішнього конфлікту героїв: молодята підіймаються в гори, перебуваючи у стані певної гармонії, хоча вже виявляються розбіжності в їхніх очікуваннях; героїня переживає екзистенційне пробудження, споглядаючи небо, тоді як її супутник залишається в полоні своїх обмежених уявлень; дівчина вибирає самоту, остаточно віддаляючись від товариша, який не спроможний її зрозуміти. Образ героїні втілює прагнення до духовного пошуку, вона є «музою», яка прагне вирватися за межі буденності: «*Забула про себе, про все, остала лиш душа і бажала вічного щастя...*» [3, с. 76]. Товариш дівчини є антиподом її духовності, він «...дивився в світ перед собою, але нічого не міг видіти» [3, с. 76]. Твір є алегорією на долю митця, який часто буває незрозумілим і приреченим на самотність. Дівчина залишилася сидіти на горі, «...самота і ніч обгортали її поволі» [3, с. 77].

Як бачимо, Яцків експериментує з жанровими формами, використовуючи як фабульні, так і безфабульні сюжети, збагачуючи їх фольклорною символікою. Стильові прийоми Яцківа – архетипність образів, невизначеність часу, акцент на внутрішньому світі героїв. Його поезії в прозі торкаються вічних тем – кохання, страждань, самотності, сутності буття – і містять містичні й символічні мотиви. Вони рясніють метафорами та алегоріями.

Таким чином, поезії в прозі Михайла Яцкова звертаються до глибинних емоцій і переживань, пропонуючи читачеві естетичне задоволення та інтелектуальні виклики.

Література

1. Молода Муза: антологія західноукраїнської поезії початку ХХ ст. / упоряд., вступне слово та прим. В. І. Лучук. Київ : Молодь, 1989. 328 с.

2. Українка Л. *Повне академічне зібрання творів: у 14 томах* / ред. Ю. Громик ; упоряд. В. Прокіп (Савчук) ; коментар: В. Прокіп (Савчук), В. Агеєва. Луцьк, 2021. Т. 13 : Листи. 1902–1906. С. 616.
3. Яцків М. Вибрані твори / Вступна ст. і прим. М. Ільницький. Київ : Дніпро, 1973. 454 с.